

KESKKONNAAMET

Ruila looduskaitseala kaitsekorralduskava 2012-2021

Sisukord

1. SISSEJUHATUS	4
1.1. ALA ISELOOMUSTUS	4
1.2. MAAOMAND JA MAAKASUTUS	5
1.3. HUVIGRUPID	6
1.4. KAITSEALA KAITSE-EESMÄRK JA KAITSEKORD	6
1.5. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD	7
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	8
2.1. ELUPAIGAD	8
2.1.1. Metsad	8
2.1.1.1. Vanad loodusmetsad (9010*)	8
2.1.1.2. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	10
2.1.2. Sood	11
2.1.2.1. Looduslikus seisundis rabad (7110*)	11
2.1.2.2. Siirde- ja õõtsiksood (7140)	11
2.1.2.3. Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*)	12
2.1.2.4. Liigirikkad madalsood (7230)	12
2.1.3. Mageveekogud	13
2.2. ELUSTIK	15
2.2.1. Linnud	15
2.2.1.1. Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	16
2.2.1.2. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	17
2.2.2. Taimed	18
2.2.2.1. Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina ssp. esthonica</i>)	18
2.2.2.2. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	19
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS	23
3.1. KAITSEALA TÄHISTUS	23
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	24
4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS	24
4.1.1. Inventuurid, uuringud ja seire	24
4.1.1.1. Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaeline inventuur	24
4.1.1.2. Natura 2000 soelupaigatüüpide ja pindalade täpsustamine	24
4.1.1.3. Liikide seire ja kauni kuldkinga kaardistamine	25
4.1.1.4. Kaitsealuste taimede inventuur	26
4.1.2. Hooldus-, taastamis- ja ohjamistegevused	27
4.1.2.1. Väikekiskjate ja metssigade arvukuse reguleerimine	27
4.1.3. Kaitse-eeskirja muutmine ja liikumispiirangu tähistamine looduses	27
4.1.4. Kaitsekorralduskava ja eelarve uuendamine	28
4.2. TEGEVUSKAVA JA EELARVE	29
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	31
KASUTATUD KIRJANDUS	34
LISAD	35

Vastavalt looduskaitseaduse § 25-le on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks ning sisaldab:

- kaitstavat ala mõjutavaid olulisi keskkonnategureid ja nende mõju sellele;
- kaitse-eesmärke ja nende saavutamiseks vajalike tööde eelisjärjestatud plaani koos tööde ajakava ning mahu hinnangutega;
- kava elluviimise eelarvet.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti veebilehel.

Käesoleva Ruila looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- Anda lühike ülevaade kaitstavast alast – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidud uuringutest ja inventuuridest;
- Analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga eesmärgiks oleva liigi ja elupaiga seisundile;
- Arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- Anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest tegevustest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- Määrata põhiväärtuste säilimisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- Luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

KKK koostamisel juhendatakse Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja Kaitsekorralduskava koostamise juhendist.

Ruila looduskaitseala (LKA) kaitsekorralduskava on koostanud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialist Timo Kark. Kuna alal on vähe maaomanikke ja teisi huvigruppe, siis laiemat avalikkuse kaasamist ei korraldatud. Kava on saadetud tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks Kernu Vallavalitsusele ja Nissi Jahimeeste Seltsile. Kaitsekorralduskava teade on pandud ka Kernu Vallavalitsuse kodulehele. Ettepanekute tegemiseks oli aega kaks nädalat ja selle aja jooksul ühtegi ettepanekut ei tehtud.

1. Sissejuhatus

1.1. Ala iseloomustus

Ruila looduskaitseala võeti kaitse alla 2005. aastal Ruila soo ja seal asuvate soo- ja metsakoosluste ning kaitsealuste liikide kaitseks. Kaitseala pindala on 826,1 ha ning see asub Harju maakonnas Kernu vallas Pohla, Ruila, Mõnuste ja Allika külas.

Ruila soo tekkis nõo soostumisel, toitub põhjaveest (Ruila ümbruses on allikaid) ning sademetest. Soos leidub nii madal- ja siirdesoometsa kui ka puisraba. Soos asuva Ruila järve pindala on 16,6 ha, mineraalsaarte pindala – 193 ha (M. Orru, Eesti turbasood, 1995). Tekke ja toitumistingimuste alusel kuulub Ruila soo madalikel veekogude kinnikasvamisel moodustunud suurte soode hulka (H. Kink jt, Eesti soode hüdrogeoloogiline, 1998). Kaitseala eesmärk on jätta kaitsealal asuv soo looduslikku seisundisse, arvestades puhta vee ning turba- ja marjavarude, taime-, looma- ja linnuliikide ning soo kui ökosüsteemi ja teadusobjekti säilitamise vajadust.

Eesti soode valdkonna järgi kuulub kaitseala Loode-Eesti suurte madal- ja siirdesoodede valdkonda ning soode suuruse ja turbalasundi ehituse alusel kuulub ala Lääne-Eesti suurte ja keskmise suurusega soode valdkonda (U.Valk, Eesti sood, 1988).

Kui lähtuda metsade valdkonnast, siis kuulub Ruila looduskaitseala Lääne ja saarte metsade valdkonda. Tegemist on eranditult Balti jääpaisjärve kõrgemaist tasemest allapoole jääva, selle järve setteil ja tasandikel, samuti Antsulüsjärve, Litoriina- ning Limneamere setteil ja tasandikel paikneva alaga (U. Valk, J. Eilart, Eesti metsad, 1974). Metsamaa moodustab Ruila looduskaitsealast ligikaudu 70%.

Loodusdirektiivi¹ elupaikadega on kaetud 516,2 ha ehk ligikaudu 62,5% kaitseala pindalast. Metsaelupaikadest on esindatud vanad loodusemetsad (9010*)² ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Loodusdirektiivi sooelupaikadest on kaitsealal esindatud kõige enam rabad (7110*), mis moodustavad üle poole sooelupaikade pindalast (19,6% kaitsealast). Lisaks leidub alal siirde- ja õõtsiksoid (7140), lääne-mõökrohuga lubjarikkaid madalsoid (7210*) ning liigirikkaid madalsoid (7230), mis kokku moodustavad 13,6% kaitseala pindalast.

Vee-elupaikadest jääb kaitsealale Ruila järv ehk Ruiljärv, kuid selle seisund on veetaseme alandamise tõttu halvas seisus ning veetaseme alandamisega on kiirendatud ka soostumise protsessi. Järve pindala on erinevatel andmetel 16-40 ha.

Elustik on kaitsealal väga liigirikas – palju on leitud kaitsealuseid taimeliike, millest näiteks kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ja eesti soojumika (*Saussurea alpina subsp. esthonica*) kaitse on seatud ala kaitse-eesmärgiks. Mõlemad liigid kuuluvad ka loodusdirektiivi II lisasse. Sooladelt võib leida veel teisigi kaitsealuseid taimeliike nagu kärbesõit (*Ophrys insectifera*), koldjat selaginelli (*Selaginella selaginoides*), kuradi-sõrmkäppa (*Dactylorhiza maculata*), soo-neiuvaipa (*Epipactis palustris*), harilikku käoraamatut (*Gymnadenia conopsea*), suurt käopõlle (*Listera ovata*), balti sõrmkäppa (*Dactylorhiza baltica*), kahkjaspunast sõrmkäppa (*Dactylorhiza incarnata*), suurt kuuskjalga (*Pedicularis sceptrum-carolinum*) ja lääne-mõökrohtu (*Cladium mariscus*). Kõik need liigid on alal laialt levinud. Lindudest on kaitsealal registreeritud must-toonekure (*Ciconia*

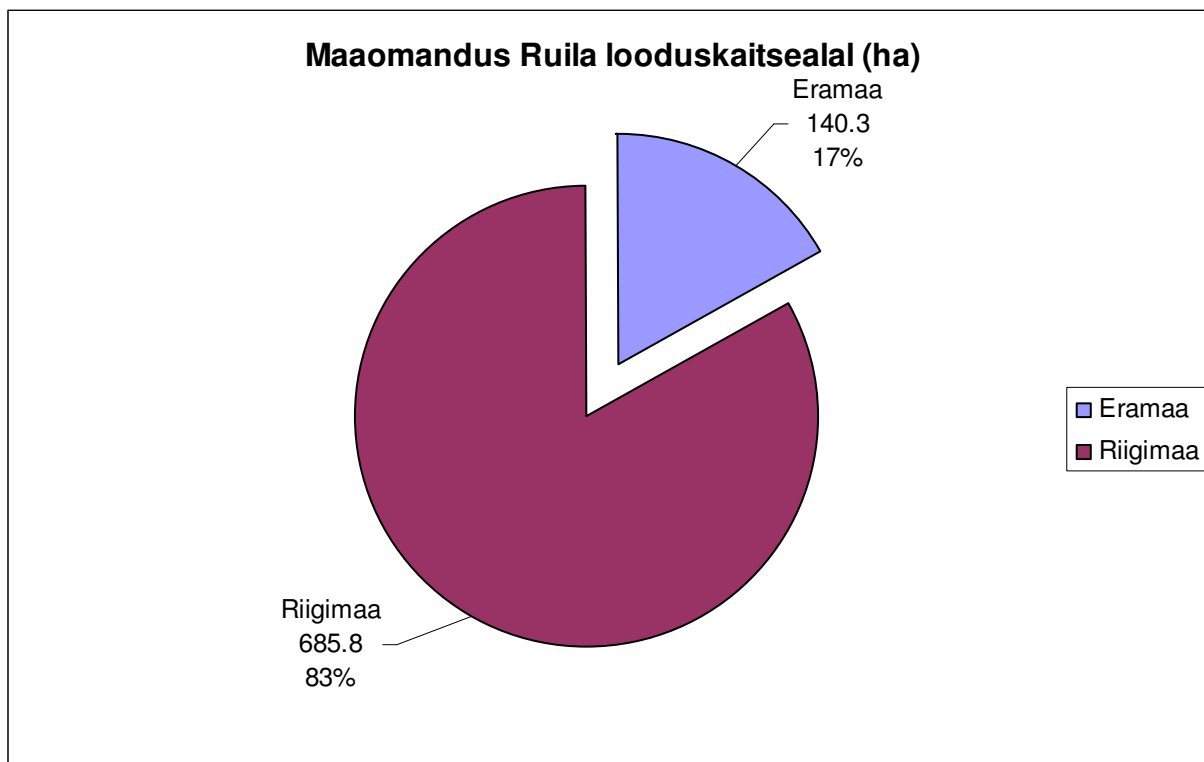
¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtis elupaigatüüp.

nigra) pesapaik, mis on rajatud endisele kotka pesale ning metsise (*Tetrao urogallus*) elu- ja mängupaigad. Mõlemad liigid kuuluvad linnudirektiivi³ lisadesse ning nende elupaikade kaitse on kaitseala üheks peamiseks eesmärgiks. Linnuliikidest on registreeritud veel sookurg (*Grus grus*), laululuik (*Cygnus cygnus*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), teder (*Tetrao tetrix*), händkakk (*Strix uralensis*) ja punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kes kõik kuuluvad loodusdirektiivi lisadesse.

1.2. Maaomand ja maakasutus

Kaitseala pindalast suurema osa moodustab Ruila raba maaüksus (katastritunnus 29701:001:0203), mis kuulub riigile. Riigimaa moodustab kaitseala pindalast 83% (685,8 ha), eramaid jääb kaitsealale 17% (140,3 ha) (Joonis 1 ↓). Kaitsealaga on täielikult või osaliselt seotud 14 kinnistut, millest 13 on eramaad.

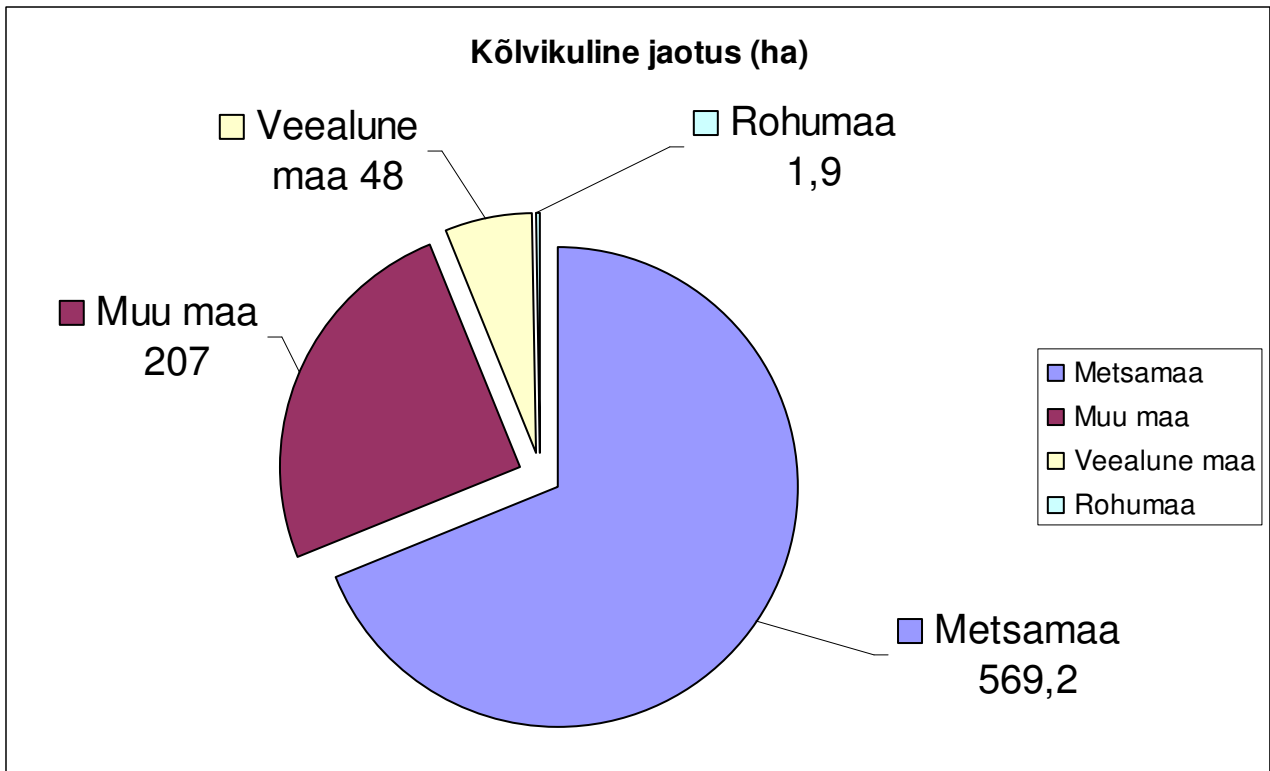

Joonis 1. Maaomandus Ruila looduskaitsealal (seisuga aprill 2011)

Kõlvikuliselt jaotub kaitseala 0,2% looduslikuks rohumaaks (1,9 ha), 25,1% muuks maaks (207 ha), 5,8% veealuseks maaks (48 ha) ning 68,9% metsamaaks (569,2 ha) (Joonis 2 ↓).

Sihtkaitsevööndisse jääb üks riigimaa ja kolm eramaa kinnistut. Majandustegevusest on kokku väljas 700,2 ha. Piiranguvööndis on maaomanike soov kasutada metsa puidu varumiseks enda tarbeks või müümise eesmärgil. Ühel kinnistul on ka 1,9 ha rohumaad, kuid selle paiknemise tõttu metsases maastikus maaomanikul huvi karjatamise vastu tõenäoliselt puudub.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25).

Joonis 2. Ruila looduskaitseala kõlvikuline jaotus

1.3. Huvigrupid

- RMK – piiritähiste paigaldaja ja hooldaja ning riigimaal kaitsekorralduslike tööde läbiviija;
- Keskkonnaamet – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste säilimine;
- Kernu Vallavalitsus – on huvitatud loodusväärtuste säilimisest, rekreatiivse kasutuse erivormide arendamisest, toetamisest;
- Loodushuvilised, matkajad – on huvitatud loodusväärtuste säilimisest ja matkamisest;
- Nissi Jahimeeste Selts – on huvitatud jahipidamisest kaitsealal;
- Harrastuskalastajad – on huvitatud kalapüügist Ruila järvel.

1.4. Kaitseala kaitse-eesmärk ja kaitsekord

Ruila looduskaitseala on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 06.06.2005. a määrusega nr 121 „Ruila looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ (RT I 2005, 33, 250) (Lisa 1).

Kaitseala eesmärk on kaitsta Ruila raba ja sealseid sookooslusi, raba- ja soometsi, haruldasi ja kaitsealuseid taimeliike ning nende elupaiku; EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta⁴ I lisas nimetatud kahte liiki, millest üks on ühtlasi I ja teine II kategooria kaitsealune liik; EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpe – vähe- kuni kesктоitelisi kalgiveelisi järvi (3140), rabasid (7110*), siirde- ja õõtsiksoid (7140), lääne-mõõkrohuga

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25).

lubjarikkaid madalsoid (7210*), liigirikkaid madalsoid (7230), vanu loodusmetsi (9010*), siirdesoo- ja rabametsi (91D0*); EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liiki, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik, ning II lisas nimetatud eesti soojumika (*Saussurea alpina ssp. esthonica*), mis on ühtlasi III kategooria kaitsealune liik, elupaiku.

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” (RTL 2004, 111, 1758) lisa 1 punkti 2 alapunktist 366 hõlmab kaitseala Ruila loodusala (EE0010124), kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju loodusala kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Ruila loodusala eesmärk on kaitsta lisas nimetatud kaitstavaid elupaigatüüpe – vähe- kuni kesktoitelisi kalgiveelisi järvi (3140), rabasid (7110*), siirde- ja õõtsikoid (7140), nokkheinakooslusi (7150), lääne-mõõkrohuga lubjarikkaid madalsoid (7210*), liigirikkaid madalsoid (7230), vanu loodusmetsi (9010*) ning siirdesoo- ja rabametsi (91D0*); II lisas nimetatud liikide elupaiku – need liigid on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) ja eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*).

Vastavalt kaitsekorrale jaguneb kaitseala üheks sihtkaitsevööndiks ja kaheks piiranguvööndiks (Lisa 2). Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduslike koosluste, kaitsealuste liikide ning nende elupaikade arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina. Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja ehitamine. Lubatud on liigikaitsealised ja koosluste kujundamiseks vajalikud tegevused ning teaduslikult põhjendatud tööd loodusliku veerežiimi taastamiseks.

Kaitsealal on kaks piiranguvööndit - Paatre ja Saunjanurga piiranguvöönd, millest viimane koosneb kolmest lahustükist. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on metsatüüpide ja sookoosluste seisundi ja looduse mitmekesisuse säilitamine. Piiranguvööndis on keelatud lageraie, ehitiste püstitamine, maaparandussüsteemide rajamine, uute veekogude rajamine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine ning biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine.

1.5. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Riiklikku seiret kaitsealal ei teostata. Kaitseala kaitse alla võtmise eelselt on inventeeritud metsa- ja sooelupaigad. Esimesed inventuurid tehti kaitseala ida- ja kaguosas 1997. a (vaatlejad: J. Paal, A. Moen, E. Fremstad, A. Kalda, E. Leibak), mille käigus kaardistati elupaigad rabad (7110*) 51 hektaril ning liigirikkad madalsood (7230) 15,7 hektaril. Sooelupaigad on hiljem ülepinnaliselt inventeerinud T. Kikas ja A. Hallang 2001. aastal märgalade inventuuri raames. Sooelupaigad on uuesti inventeerinud E. Leibak 2003., 2004. a (Keskkonnaregister).

Natura 2000 metsaelupaigad on inventeerinud Aivar Hallang 2001. a ning inventuuri käigus on registreeritud ka must-toonekure pesitsus ning metsise mäng. Lisaks kaardistas inventeerija kauni kuldkinga ja eesti soojumika kasvukohad.

Must-toonekure pesitsuse registreeris U. Sellis 2000. aastal. Kuigi pesa on ka hiljem kontrollitud, siis andmed vaatluste kohta Keskkonnaregistris puuduvad.

Metsisekukkede loendus on läbiviidud 1999. ja 2000. aastal (E. Viht), 2003. aastal (P. Maasikas, R. Liibek, 12.04.2003), 2004. aastal (R. Liibek 04.2004) ning 2011. aastal (Eesti Ornitoloogiaühing, Metsise inventuur, 2011).

2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid

2.1. Elupaigad

2.1.1. Metsad

Loodusdirektiivi metsaelupaikadest on kaitsealal esindatud vanad loodusmetsad (9010*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Natura 2000 metsaelupaigad on inventeerinud Aivar Hallang 2001. a ning kava koostamisel on lähtunud inventuuri andmetest. Kaitseala väärtusi ohustab peamiselt kaevandamine väljaspool kaitseala ning kuna see mõjutab pea kõiki elupaiku, sealhulgas liikide elupaiku, siis seda iga väärtuse juures eraldi ei korrata.

Kuigi kaitsealal on kaitse-eeskirjaga keelatud kaevandamine, siis on üheks ohuteguriks kõikide väärtuste puhul kaevandamine väljaspool kaitseala. Kaitseala idapiiril on kaevandatud turvast, mis tänaseks päevaks on määratud aktiivseks reservvaruks pindalaga 128,6 ha (Maa-amet, seis 04.02.2011). Rikutud ala pindala on ligikaudu 19 ha ning kuigi sealsed kraavid enam kooslusi ei mõjuta, on nende varasem mõju siiani looduses näha. Rikutud ala asub vahetult sihtkaitsevööndi kõrval ning kaevanduse laienemisel negatiivne mõju suureneb (Lisa 3). Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.

Alljärgnevas tabelis on väljatoodud elupaikade pindalad, mis on esitatud Euroopa Komisjonile eesmärgiks, kaitsealal kaardistatud elupaikade pindalad ning sihtkaitsevööndis asuvate elupaikade pindalad.

Tabel 1. Euroopa Komisjonile esitatud loodusdirektiivi metsaelupaikade pindalad (Natura 2000 andmebaas ja Keskkonnaministeeriumi elupaikade kaardikiht)

Natura kood	Euroopa Komisjonile esitatud % loodusala pindalast	Euroopa Komisjonile esitatud elupaigatüübi pindala loodusalal (ha)	Kaardistatud elupaigad loodusalal (ha)	Elupaiga esinduslikkus A – väga hea, B – hea, C - arvestatav	Elupaigad, mis jäävad sihtkaitsevööndisse (ha)
9010*	16,2	133,8	140,8	C	112,4
91D0*			16,5	B	16,5
91D0*			42,4	C	41,1
91D0* kokku	7,1	58,7	58,9	-	57,6
Kokku	23,3	192,5	199,7	-	170

2.1.1.1. Vanad loodusmetsad (9010*)

See väga laia mahuga elupaigatüüp, mida mujal Euroopas on hakatud nimetama läänetaigaks, hõlmab eeskätt puutumatu või vähese inimõjuga vanu metsi, aga ka looduslikult uuenenud hiljutisi põlendikke katvaid nooremaid puustuid (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004).

Vanad loodusmetsad on kaitsealal ebahühtlase vanuse ja täiusega. Alusmetsas esineb sarapuud, kuslapuud, lodjapuud, paakspuud, kadakat, türnpuud, pihlakat ja paiguti näsiniini. Teise rindena ja järelkasvuna esineb kuuske. Arvatavasti on need alad olnud kunagi kasutuses kas puiskarjamaade või heinamaadena, sest 1936. a skemaatiliste kaartide peal ei ole neid alasi märgitud metsamaadena. Muidugi võib olla ka see võimalus, et antud alad olid metsamaad, kuid 1968-69. a tormide

tagajärjel tekkisid ebaühtlase vanuse ja täiusega puistud, kust hiljem on lamapuit ära koristatud. Sellele viitavad metsas vaevumärgatavad traktorirööpad ja üksikud vanad kännud. See võib olla ka põhjuseks, miks antud aladel esineb vähe lamapuitu (A. Hallang, Natura 2000 metsaelupaikade inventuur, 2001).

Vanu loodusmetsi jääb kaitsealale 140,8 ha, millest sihtkaitsevööndisse on määratud 112,4 ha (79,8%). Elupaiga esinduslikkust on kaitsealal hinnatud C (arvestatav) väärtusega. Elupaika leidub hajusalt kogu kaitsealal, suurem massiiv, mis moodustab 71,6 ha, on määratud sihtkaitsevööndisse. 28,4 ha elupaika jääb piiranguvööndisse eramaadele, kus elupaiga kaitset ei ole võimalik tagada. Seega on Euroopa Komisjonile esitatud liiga kõrged eesmärgid. Eesmärgiks on seatud 133,8 ha vanade loodusmetsade kaitse, kuid kaitseala kaitsekorruga on võimalik tagada 112,4 ha kaitse. **Eesmärgi saavutamiseks on puudu 21,4 ha.**

Kuigi inventuuri kohaselt on kaitsealal 140,8 ha vanu loodusmetsi, siis ei pruugi see vastata tõele. Inventuuri andmetest selgub, et vanadeks loodusmetsadeks on märgitud alad, mis vastavad metsa mõistele ja kus metsa vanus on vanem kui 60 aastat. Samas on vana loodusmetsa üheks kriteeriumiks see, et okasmetsade vanus peab olema vähemalt 100 aastat ning lehtmetsade vanus vähemalt 80 aastat. Inventeerija on arvanud, et vanade loodusmetsade puhul on tegemist kinnikasvanud puiskarjamaadega, mis tähendab, et tegemist võib olla esimese põlvkonna puistutega. Näiteks sihtkaitsevööndis, Suitsu kinnistul asuv mets (katastritunnus 29701:001:0135) on määratud elupaigaks vanad loodusmetsad (9010*), kuid metsaregistri andmetel ei ületa okasmetsade vanus 100 aastat ega lehtmetsade vanus 80 aastat (va üks eraldi, kus kase keskmine vanus on 80 aastat) (Metsaregister, takseerikirjeldus 27.08.2010). Sama tulemuse andsid kava koostamisel tehtavad välitööd, kui kontrolliti piiranguvööndis asuvaid elupaiku. Elupaigad on noored, ligikaudu 60 aastased, lamapuitu on vähe, palju esineb sarapuud, esineb üksikuid vanemaid lehtpuid. Kuigi Euroopa Komisjonile esitatud eesmärgid on kõrgemad, kui kaitsealal on võimalik tagada, ei ole mõttekas ka ala ümber tsoneerida (st sihtkaitsevööndeid laiendada), kuna piiranguvööndis asuvad elupaigad ei vasta mitmel puhul elupaiga kriteeriumitele ning ei ole seega sihtkaitsevööndisse määramiseks kuigi esinduslikud.

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: Vähemalt 112,4 ha elupaigana määratletud metsakoosluste säilimine sihtkaitsevööndis ja elupaigale iseloomulike struktuurielementide lisandumine.

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Vähemalt 112,4 ha elupaiga säilimine sihtkaitsevööndis kava koostamise ajaga samaväärses seisundis (C – arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Suurem osa elupaikadest on sihtkaitsevööndis (79,8%), millega on suuremad ohutegurid välistatud.
- Puudub külastussurve (va marjulised, seenelised, üksikud matkajad) ning seetõttu ei ole ohtu ka sõidukitega sõitmisel ja tallamisel.

Negatiivsed:

- Liiga kõrged eesmärgid, mida ei ole võimalik täita. Osad elupaigad jäävad piiranguvööndisse, kus ohustab raie, sest kaitse-eeskirjaga on lubatud turberaied. Kuusikutes ei ole turberaieid võimalik teostada, kuid valikraie ja hooldusraied on siiski võimalikud, mistõttu ei ole võimalik tagada elupaikade arengut üksnes looduslike protsessidena.

- Vajalik Euroopa Komisjonile esitatud eesmärkide korrigeerimine ning esitada ainult pindalad, mille kaitse on kaitsekorraga tagatud. Enne seda on vaja teostada elupaikade ülepinnaeline inventeerimine.
- Potentsiaalne ohutegur on elupaikade vale määrang.
  - Vajalik Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaeline inventeerimine.

2.1.1.2. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)

See elupaigatüüp erineb siirdesoo ja õõtsiksoode tüübist (7140) ning rabadest (7110) märgatavalt tihedama ja kõrgema puurindega (puude võrad katavad vähemalt 30% taevast – liituvus 0,3 – ning puude keskmine kõrgus küündib üle nelja meetri) (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004).

Siirdesoo- ja rabametsi jääb kaitsealale 58,9 ha, millest sihtkaitsevööndisse on määratud 57,3 ha (97,3% elupaiga pindalast). Elupaika võib leida neljast paigast – suuremad neist asuvad kaitseala keskosas (30 ha) ning Ruila järve ümbruses (14,7 ha). Elupaiga esinduslikkust on kaitsealal hinnatud valdavalt C-väärtusega (arvestatav), ühel tükil on hinnatud ka B-väärtusega (hea).

Puistu vanus on valdavalt 120-140 aastat, leidub ka 170-aastase puistuga elupaigalaike (16 ha). Siirdesoo- ja rabametsi leidub alal palju, kuid need on kas nooremad kui 100-aastased või vanemad kui 100 aastat, kuid nende tagavara ei ole üle 100 tm/ha kohta (A. Hallang, Natura 2000 metsaelupaikade inventuur, 2001). Inventeerija on elupaiga määramisel võtnud aluseks ainult vanuse ja tagavara, kuid „Kaitsealade metsade inventeerimise ja kaitse korraldamise juhendi“ kohaselt on elupaiga määramisel ka teisi kriteeriumeid. **Selle kohaselt on siirdesoo- ja rabametsad vähemalt 80-aastaste puudega või erivanuselise puurindega siirdesoometsad ja rabametsad, mille puistu tagavara on vähemalt 100 tm/ha, või mille liituvus on üle 0,3 ja keskmine kõrgus enam kui 4 m, turbakihi tüsedus on üle 30 cm** (K. Viilma, A. Palo, Kaitsealade metsade inventeerimise ja kaitsekorraldamise juhend, 2009). Seega võib kaitsealal leiduda siirdesoo- ja rabametsi rohkem, kui on kaardistatud.

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: 16,5 ha elupaiga seisundi säilimine heas seisundis (B) ja 42,4 ha elupaiga seisundi saavutamine heaks (B).

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Vähemalt 16,5 ha elupaiga säilimine heas seisundis (B) ja 42,4 ha elupaiga säilimine arvestatavas (C) seisundis.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Suurem osa elupaikadest on sihtkaitsevööndis (97,3%), millega on suuremad ohutegurid välistatud.
- Puudub külastussurve (va marjulised, seenelised, üksikud matkajad) ning seetõttu ei ole ohtu ka sõidukitega sõitmisel ja tallamisel.

Negatiivsed:

- Ei ole kaardistatud tõenäoliselt kõiki elupaiku, kuna inventeerimise hetkel (10 a tagasi) lähtuti teistest kriteeriumitest.
  - Vajalik Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaeline inventeerimine.

2.1.2. Sood

Loodusdirektiivi sooelupaikadest on kaitsealal esindatud rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*) ning liigirikkad madalsood (7230).

Alljärgnevas tabelis on väljatoodud elupaikade pindalad, mis on esitatud Euroopa Komisjonile eesmärgiks, kaitsealal kaardistatud elupaikade pindalad ning sihtkaitsevööndis asuvate elupaikade pindalad.

Tabel 2. Euroopa Komisjonile esitatud loodusdirektiivi sooelupaikade pindalad (Natura 2000 andmebaas ja Keskkonnaministeeriumi elupaikade kaardikiht)

Natura kood	Euroopa Komisjonile esitatud % loodusala pindalast	Euroopa Komisjonile esitatud elupaigatüübi pindala loodusalal (ha)	Kaardistatud elupaigad loodusalal (ha)	Elupaiga esinduslikkus A – väga hea, B – hea, C - arvestatav	Elupaigad, mis jäävad sihtkaitsevööndisse (ha)
7110*	19,6	161,9	161,5	B	150,7
7140	1,3	10,7	12,9	A*	10,1
7210*	4,9	40,5	12,9 ⁵	A*	12,9
7230	7,4	61,1	34,1	C*	26,9
7210*; 7230	-	-	82,3	-	80,8
Kokku	33,2	274,2	303,7	-	281,4

* - nende elupaikade esinduslikkuse hinnangud on võetud natura 2004. a ELF inventuurist andmetest.

2.1.2.1. Looduslikus seisundis rabad (7110*)

Rabad ehk kõrgsood on soode arengu viimane aste, kus taimede surnud osadest ladestunud turvas on juba nii tüse, et taimede juured ei küündi enam toiteainerikka veeni: toitained toovad rabasse peamiselt sademed (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004).

Looduslikus seisundis rabasid jääb kaitsealale 161,5 ha, mis moodustab 19,5% kaitseala pindalast. Sellesse elupaika on määratud heas seisundis (esinduslikkus - B) Ruila raba. Lindudest võib raba leida sookurget, metsist ja tetre, taimedest balti sõrmkäppa, kahkjaspunast sõrmkäppa ja eesti soojumikat. Osaliselt jääb siia ka metsise mängupaik.

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: 161,5 ha elupaiga seisundi saavutamine väga heaks (A).

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: 161,5 ha elupaiga säilimine heas seisundis (B).

2.1.2.2. Siirde- ja õõtsiksood (7140)

Siirdesoo on vaheaste madalsoo arengus kõrgsooks ehk rabaks (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004).

Siirde- ja õõtsiksood jääb Keskkonnaministeeriumi elupaikade kaardikihi kohaselt kaitsealale 12,9 ha, mis moodustab 1,6% kaitseala pindalast. Siirde- ja õõtsiksood leidub vahetult Ruila järve

⁵ ei ole Keskkonnaministeeriumi kaardikihil, kuid 2004. a inventuuride tulemuste kohaselt elupaik alal esineb.

ümbruses, mis on tekkinud järve kinnikasvamisest. Sellest ligikaudu 10 ha on määratud sihtkaitsevööndisse. 2004. aastal teostatud märgalade inventuuri raames on siia elupaika määratud ka Ruiljärve lõunapoolne õõtsik. Selle kohaselt suureneb elupaiga pindala veel ligikaudu 15 ha vähe- kuni kesктоiteliste kalgiveeliste järvede elupaiga arvelt. Elupaiga kaitse Ruila looduskaitsealal on tagatud.

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine väga heas (A) seisundis.

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine väga heas (A) seisundis.

2.1.2.3. Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*)

Sellesse elupaika kuuluvad haruldase ja kaitstava lääne-mõõkrohu kasvukohad (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004). Elupaiga täpne pindala kaitsealal on ebaselge. 2004. aasta inventuuri käigus on sellesse elupaika määratud Ruila järve põhjapoolne õõtsik, kus on kaardistatud ka lääne-mõõkrohu kasvukohad 12,9 hektaril. Samas on sinna määratud ka elupaik siirde- ja õõtsiksood (7140), kuid lähtudes lääne-mõõkrohu esinemisest, vastab see elupaik pigem elupaigale lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*). Siirde- ja õõtsiksoode pindala see ei mõjuta, sest Keskkonnaministeeriumi elupaikade kaardikihil ei ole seda elupaika sinna määratud. Küll aga väheneb vähe- kuni kesктоiteliste kalgiveeliste järvede pindala veelgi.

Täpne pindala on endiselt ebaselge, kuna märgalade inventuuri raames on 2001. a kaitseala lääneosas määratud ühel alal kaks elupaika: lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*) ja liigirikkad madalsood (7230). Selle elupaiga pindala on kokku 82,3 ha, millest põhiosa, 80,8 ha jääb sihtkaitsevööndisse. Liikidest on elupaigaga samal pindalal kaardistatud hariliku käoraamatu, eesti soojumika ja kahkjaspunase sõrmkäpa kasvukohad, milledest eesti soojumikas on pigem elupaiga liigirikaste madalsoode (7230) tunnustaim.

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine väga heas (A) seisundis.

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine väga heas (A) seisundis.

2.1.2.4. Liigirikkad madalsood (7230)

Madalsoo on soode esimene arenguaste, kus rohkem kui 30 cm tusedusest turbakihist hoolimata saavad taimed suurema osa toitaineid põhjaveest. See elupaik hõlmab liigirikamat osa madalsoodest, mis enamasti toituvad lubjarikkast põhjaveest (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004).

Nagu ka lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*) puhul, siis on selle elupaiga täpne pindala kaitsealal ebaselge. Kindlasti on vajalik elupaikade tegelike pindalade täpsustamine.

Kindlad andmed elupaiga kohta alal on 34,1 hektaril ning sellest 26,9 ha on määratud sihtkaitsevööndisse. Elupaik esineb kitsaste ribadena kaitseala äärealadel ning selle seisund kaitsealal on arvestatav (esinduslikkus – C). Sihtkaitsevööndis on tagatud ka elupaiga säilimine soodsas seisundis ning kaitsekorraga on tagatud selle säilimine ka piiranguvööndis.

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: 34,1 ha elupaiga seisundi saavutamine heaks (B).

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: 34,1 ha elupaiga säilimine samas seisundis (C).

Kuna mõjutegurid ja vajalikud tegevused soolupaikade puhul on sarnased, siis on need kokkuvõtvalt välja toodud alljärgnevalt:

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Suurem osa elupaikadest on sihtkaitsevööndis, millega on suuremad ohutegurid viidud miinimumini.
- Puudub külastussurve (va marjulised, seenelised, üksikud matkajad) ning seetõttu ei ole ohtu ka sõidukitega sõitmisel ja tallamisel.

Negatiivsed:

- Veetaseme alandamine ning sõidukitega liiklemine väljaspool ettenähtud teid ja radu.
  - o Kaitse-eeskirjaga on piiranguvööndis keelatud uute maaparandussüsteemide rajamine ning sõidukitega sõitmine väljaspool teid.
  - o Kaitsekorra järgimiseks on vajalik teavitamine ja järelevalve.
- Veerežiimi muutmine kaitseala naabruses.
  - o Loa andmisel on vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ja hinnata kuivendamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.
- Elupaikade määratlustes ja pindalades on ebaselgust.
  - o Vajalik elupaigatüüpide (7140, 7210* ja 7230) ja pindalade täpsustamine.

2.1.3. Mageveekogud

Magevee-elupaikadest on kaitsealal registreeritud vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140). Siia rühma kuuluvad nii selge hele- kuni sinakasroheline veega lubjarikkad järved kui ka kollase või pruunika veega lubja- ja humiaineterikkad järved. Kõiki neid ühendab määndvetikate rohkus (J. Paal, Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, 2004).

Siia elupaika on määratud Ruila järv. Nii looduskaitsest seisundit kui ka esinduslikkust on hinnatud C-väärtusega (arvestatav). Järve veetaseme on korduvalt alandatud, mistõttu on kiirendatud Järve soostumise protsessi. Elupaiga pindala on Keskkonnaministeeriumi kaardikihi kohaselt 45,9 ha, kuid reaalselt on elupaiga pindala väiksem, kuna siia elupaika on määratud ka elupaik läänemõökrohuga lubjarikkad madalsood (7210*) (vt p 2.1.2.). 2004. aastal teostatud märgalade inventuuri raames on järve lõunapoolne õõtsik määratud elupaigaks siirde- ja õõtsiksood (7140), mistõttu elupaiga pindala väheneb veel ligikaudu 15 ha. Elupaik on määratud sihtkaitsevööndisse.

Ruila järv asub karstialal soostunud paenõos. Järve sügavus on 1-2 m ning põhjas on kuni 4 m paksune järvelubja kiht. Järv toitub sademetest, rabaveest ja põhjaallikatest. Kuni 1980. aastani oli

eesvooluks kurisu⁶ (neeluauk), seejärel ühendati järv kraavi abil Vasalemma jõega. Järvel on ka geoloogiline ja veekaitsealine tähtsus (H. Kink, Veeobjektid „Eesti ürglooduse raamatus“ 2006).

Taimestik oli 1953. a. väga rohke, kuid liigivaene (11 liiki). Järv on kalavaene. Peamised liigid on koger, haug ja ahven. Järvel esineb mitmesuguseid veeline (naeru- ja kalakajakas, sarvikpütt, sinikael-, piil- ja rägapart, mudatilder, tuttvart) (A. Mäemets, Eesti NSV järved ja nende kaitse, 1977). Keskkonnaregistri andmete kohaselt on järv ja selle ümbrus sobilikuks elupaigaks roolokullile, sookurele ja laululuigele.

Alljärgnevas tabelis on väljatoodud elupaiga pindala, mis on esitatud Euroopa Komisjonile eesmärgiks, kaitsealal kaardistatud elupaiga pindala ning realselt kaitsealal oleva elupaiga pindala.

Tabel 3. Euroopa Komisjonile esitatud loodusdirektiivi mageveeelupaikade pindalad (Natura 2000 andmebaas ja Keskkonnaministeeriumi elupaikade kaardikiht)

Natura kood	Euroopa Komisjonile esitatud % loodusala pindalast	Euroopa Komisjonile esitatud elupaigatüübi pindala looduslal (ha)	Kaardistatud elupaik (ha)	Elupaik pärast korrigeerimist (ha)
3140	5,6	46,3	45,9	(16,6)

Euroopa Komisjonile on esitatud eesmärgiks kaitsta vähe- kuni kesktoitelisi kalgiveelisi järvi (3140) 46,3 hektaril, kuid mõjutegurite tulemusena elupaiga pindala realselt väheneb. Erinevatel andmetel on järve pindala 16-46 ha. Kuna meetmeid mõjutegurite likvideerimiseks ei ole rakendatud, siis jätkub soostumise protsess samal kiirusel ka tulevikus. **Euroopa Komisjonile esitatud elupaiga eesmärki ei ole võimalik tagada, kuid loodusliku protsessi jätkudes muutub elupaik teiseks elupaigaks, mis vastab ka loodusdirektiivi elupaiga tingimustele. Üks elupaik muutub teiseks.**

Kaitse-eesmärk: Elupaiga areng üksnes looduslike protsessidena.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: Elupaiga seisund ei ole halvenenud (C).

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Elupaiga pindala (16,6 ha) ei ole vähenenud ja seisund (C) ei ole halvenenud.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Sihtkaitsevööndi režiimiga on peamised ohutegurid viidud miinimumini.
- Kaitse-eeskirjaga on lubatud teaduslikult põhjendatud tööd loodusliku veerežiimi taastamiseks.

Negatiivsed:

- Veetaseme alandamine, mis soodustab soostumist. Järv asub sihtkaitsevööndis, millega on ohutegurid viidud miinimumini, kuid varasem veetaseme alandamine mõjutab elupaika endiselt. Elupaik on jäetud looduslikule arengule, mistõttu meetmeid selle parendamiseks ei kavandata.
- Kuigi kaitseala ei ümbritse põllumajandusmaastikud, siis on üheks ohuteguriks seadustest tulenevate keskkonnanõuete eiramine ja sellest tulenevalt reostus. Võimalik mõjutegur on järve läheduses asuv suvilate kompleks.

⁶ **Kurisu** on karstumise tagajärjel tekkinud negatiivne pinnavorm, mille põhjast toimub pinnavee äravool põhjavette

- Vajalik on teavitamine ja järelevalve seadustest tulenevate keskkonnanõuete täitmiseks.

2.2. Elustik

Ruila looduskaitsealal on kaitse-eeskirja kohaselt kaitse pöhirõhk must-toonekure, metsise, kauni kuldkinga ja eesti soojumika ning nende elupaikade kaitseks.

Lisaks eelpool nimetatud liikidele on kaitsealal registreeritud ka sookurg, laululuik, roo-loorkull, teder, händkakk, punaselg-õgija, arusisalik, kärbesõis, koldjas selaginell, kuradi-sõrmkäpp, sooneiuvaip, harilik käoraamat, suur käöpõll, balti sõrmkäpp, kahkjaspunane sõrmkäpp, suur kuuskjalg ja lääne-mõökrohi (Tabel 4 ↓).

Tabel 4. Kaitsealal registreeritud kaitsealuste liikide nimekiri, kaitsekategooria, Eesti Punase Nimestiku kategooria ning seos Euroopa nõukogu direktiiviga

Liik	Kaitse kat.	LD (lisa)	EPN
Linnud			
must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	I	I	Ohustatud
metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	II	I, II, III	Ohualdis
laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	II	I	-
sookurg (<i>Grus grus</i>)	III	I	Ohuväline
roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	III	I	Ohuväline
teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	III	I, II, III	Ohulähedane
händkakk (<i>Strix uralensis</i>)	III	I	Ohuväline
punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>)	III	I	Ohuväline
Roomajad			
arusisalik (<i>Zootoca vivipara</i>)	III		-
Taimed			
kärbesõis (<i>Ophrys insectifera</i>)	II		Ohulähedane
koldjas selaginell (<i>Selaginella selaginoides</i>)	II		Ohustatud
kuradi-sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza maculata</i>)	III		-
sooneiuvaip (<i>Epipactis palustri</i>)	III		Ohuväline
harilik käoraamat (<i>Gymnadenia conopsea</i>)	III		-
suur käöpõll (<i>Listera ovata</i>)	III		Ohuväline
eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina spp.esthonica</i>)	III	II	Ohulähedane
kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	III	II	Ohulähedane
balti sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza baltica</i>)	III		Ohuväline
kahkjaspunane sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>)	III		Ohuväline
suur kuuskjalg (<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>)	III		-
lääne-mõökrohi (<i>Cladium mariscus</i>)	III		Ohulähedane

2001. a teostatud Natura 2000 metsainventuuri aruandes on märgitud, et lisaks eelpool nimetatud liikidele pesitsevad alal ka kaljukotkas ja kassikakk (A. Hallang, Natura 2000 metsaelupaikade inventuur, 2001). Kuna täpseid leiukohti ei ole esitatud, siis ei ole hetkel ka kindlaid andmeid nende pesitsemisest alal. Inventeerija leidis välitoid tehes vääriselupaiga indikaatorliike nagu punetava vistarsambliku, roomava soomiku, kännukatiku ja Eesti Punasesse Nimestikku kuuluva Helli ebatahtlehiku (A. Hallang, Natura 2000 metsaelupaikade inventuur, 2001).

2.2.1. Linnud

Lindudest on kaitse-eesmärgiks seatud must-toonekure ja metsise kaitse.

2.2.1.1. Must-toonekurg (*Ciconia nigra*)

Looduskaitseeaduse kohaselt kuulub must-toonekurg Eestis kõige rangemasse, s.o I kaitsekategooriasse ning kõik isendid ja nende pesitsuspaigad kuuluvad riigi kaitse alla. 2002. a oli Eestis registreeritud 100-115 paari. 2008. aastal oli Harjumaal hinnanguliselt 5 must-toonekure pesitsusterritooriumi, kuid samas täheldatakse Eestis tihedama arvukusega alade nihkumist lääne suunas (Kotkaklubi, Must-toonekure *Ciconia nigra* kaitse tegevuskava aastateks 2009-2013, 2009).

Leitud pesa asub sihtkaitsevööndis ning elupaigaks on siirdesoo- ja rabamets (91D0*). Elupaiga looduskaitseline seisund on hinnatud B-väärtusega ning kuna see asub sihtkaitsevööndis, siis peaks see aja jooksul pigem muutuma esinduslikumaks kui vastupidi. Must-toonekured eelistavad inimtegevusest kaugel ja jõgede läheduses asuvaid puistuid ning väldivad pesitsemist metsaservas ning pesapuude keskmine vanus on 121 aastat (Kotkaklubi, Must-toonekure *Ciconia nigra* kaitse tegevuskava aastateks 2009-2013, 2009).

Must-toonekure pesitsuse registreeris U. Sellis 2000. aastal. Pesakohaks oli kurg valinud kotka endise pesakoha. 2001. a selgus U. Sellise ja A. Hallangu vaatluse tulemusena, et must-toonekure pojad on ära söödud. Kuigi pesa on ka hiljem kontrollitud, siis andmed vaatluste kohta Keskkonnaregistris puuduvad. Viimased viis aastat pole seal kurge nähtud ja praeguseks hakkab pesa lagunema. Pesa seisund on halb ja võib iga hetk alla kukkuda.

On üsna tõenäoline, et sealkandis pesitseb ka kaljukotka ning ka must-toonekurel on ilmselt teine pesa kusagil. Seni ei ole veel pesasid leitud. Teadaoleva pesa seiret tuleb jätkata ning vihjeid kaljukotka ja must-toonekure teiste pesade kohta alal kontrollivad Kotkaklubi liikmed (U. Sellis, kirjavahetus).

Kaitse-eesmärk: Liigi ja tema elupaiga kaitse.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: Alal pesitseb edukalt vähemalt üks paar ning elupaiga kaitse on tagatud.

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Alal pesitseb vähemalt üks paar ning elupaiga kaitse on tagatud.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Inimmõju tagasihoidlik ja kuna pesa asub sihtkaitsevööndis, siis on ohutegurid viidud miinimumini.

Negatiivsed:

- Kuigi ala ei ole väga külastatav ja ligipääs on raskendatud, on peamiseks ohuks häirimine pesitsusajal. Liikumispiirangut ei ole sätestatud ka kaitse-eeskirjaga.
  - o Vaatamata sellele, et registreeritud pesas ei ole viimased viis aastat kurge nähtud, arvatakse, et must-toonekurg alal ikkagi pesitseb. Seetõttu tuleb kontrollida vihjeid uute pesade kohta, selleks, et saaks rakendada kaitsekorralduslikke meetmeid. Kui pesa leitakse, siis on vajalik liikumispiirangust teavitamine, sh liikumispiirangu sätestamine kaitse-eeskirjaga ning liikumispiirangutega ala tähistamine.

Tegevuste planeerimisel on vajalik järgida liigi tegevuskavas antud soovitusi.

2.2.1.2. Metsis (*Tetrao urogallus*)

Looduskaitseaduse kohaselt kuulub metsis Eestis II kaitsekategooriasse. Metsise arvukus Eestis on langustrendis, piisavalt ei jätku valgusküllaseid ja kompaktsid elupaiku, kus oleks esindatud erivanuseline mets ja tagatud mänguaegne rahu. Käesoleval ajal on metsis levinud Eesti mandriosal, Saare- ja Muhemaal puudub liik täiesti ning Hiiumaal on üksikute isendite esinemine küsimärgi all (E. Viht, T. Randla, Metsise kaitsekorralduskava, 2001).

Metsis on vanade metsade liik. Nii mängu- kui ka elupaik asuvad osaliselt siirdesoo- ja rabametsas ning rabas, vähesel määral jääb sinna ka vanu loodusmetsi. Elupaigad on kaitsealal heas seisundis, siirdesoo- ja rabametsade vanus jääb 120-170 a vahele, mistõttu võib eeldada, et metsisel läheb antud alal hästi. Siirdesoo- ja rabametsa elupaigas, mis jääb metsise elupaiga põhjaossa esineb kuuse teist rinnet. Vanad loodusmetsad on hõredad ning seal esineb nii okaspuid, kui ka lehtpuid.

Välitõid tehes oli kaitsealal ja ka mängupaigas näha metssigade tegevusjälgi, kuid tundus, et nende arvukus alal ei ole väga kõrge. Ka oli näha vanu kraave, mis nüüdseks on kinni kasvanud ning enam loodusele mõju ei avalda.

Ruila looduskaitsealal on metsisele sobilikuks elupaigaks märgitud ligikaudu 238 ha metsa, millest suurem osa jääb sihtkaitsevööndisse (98,7%). Sellest mängupaigaks on sobilik 110 ha suurune ala. Kaitsekorraga on likvideeritud ka suurimad ohutegurid: veerežiimi muutmine ja metsa majandamine.

Mängupaik on üldiselt hea seisundis, mida tõestavad ka viimase 12 aasta jooksul tehtud metsisekukkede loendused. 1999. ja 2000. aastal loendati mängus 4-7 kukke (E. Viht), 2003. aastal 8 kukke (P. Maasikas, R. Liibek, 12.04.2003), 2004. aastal 8 kukke (R. Liibek 04.2004) ning 2011. aastal samuti 8 kukke (Eesti Ornitoloogiaühing, Metsise inventuur, 2011). Üldiselt on viimastel aastatel mängus osalenud regulaarselt 8 kukke, mis näitab mängupaiga head seisundit. Ruila mängupaik on üks paremaid mängupaiku Eestis oma 8 mängiva kukega, mistõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata, et see oleks kvaliteetne ka tulevikus koos seda ümbritseva metsise elupaigaga. Vajadusel tuleb võtta tarvitusele meetmed, et nii elu- kui ka mängupaigad säiliks metsisele soodsas seisundis.

Kaitse-eesmärk: Liigi ning tema elu- ja mängupaikade kaitse.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: Elu- ja mängupaigad on säilinud samal pindalal liigile soodsas seisundis (238 ha). Mängus osaleb rohkem kui 8 kukke.

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Elu- ja mängupaigad on säilinud samal pindalal liigile soodsas seisus (kokku 238 ha). Mängus osaleb vähemalt 8 kukke.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Inimmõju on tagasihoidlik. Kuna mängupaigad asuvad sihtkaitsevööndis, siis on ohutegurid viidud miinimumini (metsamajandus, veerežiimi muutmine). Sellega on tagatud elupaikade säilimine.

Negatiivsed:

- Kuna metsis on maaspesitseja, siis peamiseks ohuteguriks on looduslikud vaenlased: väikekiskjad (rebane, kährik, nugis), röövlinnud ning metssead.
  - o Vajalik on väikekiskjate arvukuse reguleerimine.

- Metssigade kõrge arvukuse korral on vajalik nende arvukuse reguleerimine.
- Kuigi ala ei ole väga külastatav ja ligipääs on raskendatud, on üheks ohuteguriks häirimine pesitsusajal. Seda võib probleemiks pidada juhul, kui see toimub pidevalt, mitte üksikutel kordadel mänguperioodi jooksul.
  - Vajalik on liikumispiirangust teavitamine, sh liikumispiirangu sätestamine kaitse-eeskirjaga ning liikumispiirangutega ala tähistamine vastavate tähistega.
- Kuna metsis on suur lind, siis vajab ta ruumi, mistõttu on üheks olulisemaks ohuteguriks elu- ja mängupaikade liigtihedaks kasvamine ja võsastumine.
  - Vajalik on järjepidevalt hinnata metsise elupaikade kujundamise/hooldamise vajalikkust ning määrata tööde mahud.
  - Vastavalt tulemusele on vajalik teostada raiet. Kaitsekorraldusperioodil hooldustegevusi ei kavandata.

Tegevuste planeerimisel on vajalik järgida liigi tegevuskavas antud soovitusi.

2.2.2. Taimed

Taimedest on kaitse-eesmärgiks seatud eesti soojumika ja kauni kuldkinga kaitse. Teistele kaitsealustele taimeliikidele pööratakse kaitsekorralduskavas vähem tähelepanu.

2.2.2.1. Eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*)

Eesti soojumikas kuulub III kaitsekategooriasse ja tema seisundit Eestis on hinnatud ebapiisavaks ja halvenevaks. Ruila looduskaitsealal on liigi kasvukohtadeks märgitud kokku 107 ha, mis kõik jäävad sihtkaitsevööndisse. Kasvukohtadeks on soolupaigad: rabad (7110*), lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*) ja liigirikkad madalsood (7230). Kuigi eesti soojumikas ei ole rabataim, on märgitud tema kasvualaks ka elupaik rabad (7110*). See võib tingitud olla nii elupaiga valest määrangust kui ka kasvuala üldistamisest - samale kasvualale on märgitud ka kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*), balti sõrmkäpa (*Dactylorhiza baltica*) ja suur-kuuskjala (*Pedicularis sceptrum-carolinum*) kasvukohad.

Kaitseala edelapoolses leiukohas on 2001. a Natura inventuuri käigus loendatud üle 1000 isendi. Täpsemad andmed kahe teise kasvukoha liigi arvukuse kohta puuduvad, kuid võib eeldada, et liigi ja tema elupaikade seisund on alal soodne. Liik on kaitsealal laialt levinud ning tema elupaigad ei ole võsastunud. Elupaigad on määratud sihtkaitsevööndisse, mistõttu elupaigad antud alal peaksid säilima ning sellega seoses ka liigi kasvukohad.

Kaitse-eesmärk: Liigi ja tema kasvukohtade kaitse.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: Liik ja tema kasvukohad on säilinud samal pindalal (107 ha) sama arvukalt (vähemalt 1000 isendit).

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Liik ja tema kasvukohad on säilinud samal pindalal (107 ha) sama arvukalt (vähemalt 1000 isendit).

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Inimmõju on tagasihoidlik. Kuna elupaigad asuvad sihtkaitsevööndis, siis on ohutegurid viidud miinimumini. Sellega on tagatud elupaikade säilimine.

Tegevuste planeerimisel on vajalik järgida koostatavas liigi tegevuskavas antud soovitusi.

2.2.2.2. Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*)

Kaunis kuldking kuulub II kaitsekategooriasse ja tema seisundit Eestis on hinnatud üldiselt heaks. Kuigi kaunis kuldking on seatud nii Ruila looduskaitseala kui ka Ruila loodusala kaitse-eesmärgiks, puuduvad keskkonnaregistris selle kohta andmed. Kauni kuldkinga leiukohad on märkinud A. Hallang 2001. a Natura 2000 metsainventuuri raames. Leiukohad on esitatud kaardil, seetõttu võib esineda seal ebatäpsusi (Lisa 4). Kaitsealal on kaardistatud neli leiukohta ja väljaspool kaitseala üks leiukoht ning populatsiooni seisundit on hinnatud elujõuliseks. 2001. aastal olid liigi elupaigad keskmiselt säilinud või osaliselt halvenenud seisundis.

Kaunis kuldking kasvab loolade (vanade loodusmetsade) niiskemates osades (soo äärtes) hajusalt kogu vaadeldaval alal (A. Hallang, Natura 2000 metsaelupaikade inventuur, 2001). Elupaigad on määratud sihtkaitsevööndisse, mistõttu peaksid need säilima ning sellega seoses ka liigi kasvukohad.

Kaitse-eesmärk: Liigi ja tema kasvukohtade kaitse.

Oodatavad tulemused 30 aasta pärast: Liigi leviku ja kasvukohtade säilimine.

Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks: Liigi leviku ja kasvukohtade säilimine.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed:

- Inimmõju on tagasihoidlik. Kuna elupaigad asuvad sihtkaitsevööndis, siis on ohutegurid viidud miinimumini. Sellega on tagatud elupaikade säilimine.

Negatiivsed:

- Leiukohad kaardistamata.
  - o Vajalik on liigi leiukohtade täpsem kaardistamine.
- Üldine võsastumine.
  - o Vajalik on hinnata elupaikade kujundamise/hooldamise vajalikkust ning määrata tööde mahud. Vastavalt tulemusele on vajalik teostada raiet. Hooldustegevuse vajadused määratakse peale andmete täpsustumist tulemuslikkuse vahehindamisel.

Tegevuste planeerimisel on vajalik järgida liigi tegevuskavas antud soovitusi.

Tabelis 5 võetakse kokku looduskaitseala kaitseväärtuste hoidmisega seotud kaitse-eesmärgid, soodsa looduskaitse seisundi saavutamist või hoidmist ohustavad tegurid ning nende ärahoidmiseks või leevendamiseks ettenähtavad meetmed ning kaitsetegevuse oodatavad tulemused 30 aasta perspektiivis.

Tabel 5. Eesmärgiks olevate väärtuste koondtabel

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 a pärast	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks
<i>Elupaigad</i>					
<i>Metsad</i>					
2.1.1.	<u>Vanad loodusmetsad (9010*) (140,8 ha)</u>	- Vähemalt 112,4 ha elupaigana määratletud metsakoosluste säilimine sihtkaitsevööndis ja elupaigale iseloomulike struktuurielementide lisandumine.	- Kaevandamine väljaspool kaitseala.	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.	- Vähemalt 112,4 ha elupaiga säilimine sihtkaitsevööndis kava koostamise ajaga samaväärses seisundis (C – arvestatav).
			- Liiga kõrged eesmärgid, mida ei ole võimalik täita.	- Vajalik Euroopa Komisjonile esitatud eesmärkide korrigeerimine ning esitada ainult pindalad, mille kaitse on kaitsekorraga tagatud. Enne seda on vajalik elupaikade ülepinnaalne inventeerimine.	
			- Potentsiaalne ohutegur elupaikade vale määrang.	- Vajalik Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaalne inventeerimine.	
	<u>Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) (58,9 ha)</u>	- 16,5 ha elupaiga seisundi säilimine heas seisundis (B) ja 42,4 ha elupaiga seisundi saavutamine heaks (B).	- Kaevandamine väljaspool kaitseala.	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.	- Vähemalt 16,5 ha elupaiga säilimine heas seisundis (B) ja 42,4 ha elupaiga säilimine arvestatavas (C) seisundis.
- Ei ole kaardistatud tõenäoliselt kõiki elupaiku, kuna inventeerimise hetkel (10 a tagasi) lähtuti teistest kriteeriumitest.			- Vajalik Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaalne inventeerimine.		
<i>Sood</i>					
2.1.2.	<u>Looduslikus seisundis rabad (7110*) (161,5 ha)</u>	- 161,5 ha elupaiga seisundi saavutamine väga heaks (A).	- Kaevandamine väljaspool kaitseala.	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.	- 161,5 ha elupaiga säilimine heas seisundis (B).
	<u>Siirde- ja õõtsiksood (7140) (12,9 ha)</u>	- 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine väga heas (A) seisundis.	- Veetaseme alandamine ning sõidukitega liiklemine väljaspool ettenähtud teid ja radu.	- Kaitse-eeskirjaga on piiranguvööndis keelatud uute maaparandussüsteemide rajamine ning sõidukitega sõitmine väljaspool teid. - Kaitsekorra järgimiseks on vajalik teavitamine ja järelevalve.	- 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine väga heas (A) seisundis.
	<u>Lääne-</u>	- 12,9 ha elupaiga seisundi	- Elupaikade määratlustes ja	- Vajalik elupaigatüüpide ja pindalade	- 12,9 ha elupaiga seisundi säilimine

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 a pärast	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks
	<u>mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*)</u>	säilimine väga heas (A) seisundis.	pindalades on ebaselgust. - Veerežiimi muutmine kaitseala naabruses.	täpsustamine. - Loa andmisel on vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kuivendamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.	väga heas (A) seisundis.
	<u>Liigirikkad madalsood (7230)</u>	- 34,1 ha elupaiga seisundi saavutamine heaks (B).			- 34,1 ha elupaiga säilimine samas seisundis (C).
<i>Mageveekogud</i>					
2.1.3.	<u>Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140)</u>	- Elupaiga seisund ei ole halvenenud (C).	- Veetaseme alandamine, mis soodustab soostumist. - Seadustest tulenevate keskkonnanõuete eiramine ja sellest tulenevalt reostus. - Võimalik mõjutegur on järve läheduses asuv suvilate kompleks.	- Looduslik areng - Vajalik on teavitamine ja järelevalve seadustest tulenevate keskkonnanõuete täitmiseks.	- Elupaiga pindala (16,6 ha) ei ole vähenenud ja seisund (C) ei ole halvenenud.
<i>Elustik</i>					
<i>Linnud</i>					
2.2.1.	<u>Must toonekurg (Ciconia nigra)</u>	- Alal pesitseb edukalt vähemalt üks paar ning elupaiga kaitse on tagatud.	- Kaevandamine väljaspool kaitseala. - Häirimine pesitsusajal. - Liikumispiirangut ei ole sätestatud kaitse-eeskirjaga.	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik. - Vajalik täpsustada pesa asukoht. - Pärast pesa leidmist sätestada kaitse-eeskirjaga liikumispiirang ning tähistada liikumispiirangutega ala vastavate tähistega. - Tegevuste planeerimisel on vajalik järgida liigi tegevuskavas antud soovitusi.	- Alal pesitseb vähemalt üks paar ning elupaiga kaitse on tagatud.
	<u>Metsis (Tetrao urogallus)</u>	- Elu- ja mängupaigad on säilinud samal pindalal liigile soodsas seisundis (238 ha). - Mängus osaleb rohkem kui 8 kukke.	- Kaevandamine väljaspool kaitseala. - Häirimine pesitsusajal. - Looduslikud vaenlased: väikekiskjad (rebane, kährik,	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ning hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik. - Vajalik on liikumispiirangust teavitamine, sh liikumispiirangu sätestamine kaitse-eeskirjaga ning liikumispiirangutega ala tähistamine vastavate tähistega. - Vajalik on väikekiskjate arvukuse reguleerimine. - Metssigade kõrge arvukuse korral on vajalik	- Elu- ja mängupaigad on säilinud samal pindalal liigile soodsas seisus (kokku 238 ha). - Mängus osaleb vähemalt 8 kukke.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 a pärast	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks
			nugis), röövlinnud ning metssead.	nende arvukuse reguleerimine.	
			- Elu- ja mängupaikade liigtihedaks kasvamine ja võsastumine.	- Seire/inventuuri käigus on vajalik hinnata metsise elupaikade kujundamise/hooldamise vajalikkust ning määrata tööde mahud. - Vastavalt seire tulemusele on vajalik teostada raiet. Kaitsekorraldusperioodil hooldustegevusi ei kavandata.	
				- Tegevuste planeerimisel on vajalik järgida liigi tegevuskavas antud soovitusi.	
Taimed					
2.2.2.	<u>Eesti soojumikas</u> <u>(<i>Saussurea alpina</i></u> <u><i>ssp. Esthonica</i>)</u>	- Liik ja tema kasvukohad on säilinud samal pindalal (107 ha) sama arvukalt (vähemalt 1000 isendit).	- Kaevandamine väljaspool kaitseala.	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ja hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.	- Liik ja tema kasvukohad on säilinud samal pindalal (107 ha) sama arvukalt (vähemalt 1000 isendit).
	<u>Kaunis kuldking</u> <u>(<i>Cypripedium</i></u> <u><i>calceolus</i>)</u>	- Liigi leviku ja kasvukohtade säilimine.	- Kaevandamine väljaspool kaitseala.	- Loa andmisel vajalik arvestada Natura 2000 võrgustikku kuuluva Ruila loodusala ja hinnata kaevandamise mõjusid alale. Kaitse-eeskirjaga seda reguleerida ei ole võimalik.	- Liigi leviku ja kasvukohtade säilimine.
			- Üldine võsastumine.	- Vajalik on hinnata elupaikade kujundamise/hooldamise vajalikkust ning määrata tööde mahud. - Vastavalt tulemusele on vajalik teostada raiet. Hooldustegevuse vajadused määratakse peale andmete täpsustumist tulemuslikkuse vahehindamisel.	
			- Leiukohad kaardistamata.	- Vajalik on liigi leiukohtade täpsem kaardistamine.	

3. Ala ja selle väärtuste tutvustamine ja külastuskorraldus

Kaitseala ei ole väga külastatav – selleks puuduvad ettevalmistatud matkarajad, telkimise- ja lõkketegemise kohad. Ka puuduvad alal kasutatavad sõiduteed või rajad. Külastus on juhuslikku laadi. Kaitsealal käiakse jahil, kalal, korjamas marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Ruila järve põhjakaldal võis välitööde käigus täheldada isevalmistatud ajutisi lõkkekohti, kuid need jäävad kaitsealast välja. Ilmselt kõige külastatavam piirkond ongi Ruila järve põhjakallas, kuhu pääseb hästi ligi.

Suurem osa kaitsealast on määratud sihtkaitsevööndisse. Kuna Ruila looduskaitsealal on mitmeid haruldasi elupaiku, kus pesitsevad kaitsealused ja äärmiselt ohusatud liigid, siis ei ole plaanis sinna ka ettevalmistatud kohti rajada. Ka ei ole nende rajamisel võimalik kasutada olemasolevat taristut, sest see alal puudub. Uute rajamine oleks aja- ja rahamahukas ning sellega rikutakse sihtkaitsevööndis olevaid elupaiku. Puhkekohtade rajamisest ei ole huvitatud ei Keskkonnaamet ega ka Riigimetsa Majandamise Keskuse ning soovi nende rajamiseks ei ole avaldanud ka kohalik omavalitsus.

3.1. Kaitseala tähistus

Kaitsekorralduskava välitöödel kaardistati kolm välispiiri tähist, mis on kantud ka kaardile (Lisa 5). Kaitseala tähistus on optimaalne ja piisab ühest lisatähisest. Kaitseala sihtkaitsevöönd ja piiranguvööndid on tähistamata. Vööndite piire ei ole mõistlik enne tähistama hakata, kui on muudetud kaitseala tsoneeringut ja tehtud selgeks, kus asuvad kaljukotka ja must-toonekure pesad. Mõistlik on kolm väikest piiranguvööndit liita üheks (kuigi lahustükkidena), kuna eesmärgid ja kaitsekord nendes on sama. Liigikaitseks on vajalik sätestada ka liikumispiirangud.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. Tegevuste kirjeldus

4.1.1. Inventuurid, uuringud ja seire

4.1.1.1. Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaeline inventuur

Vajalik on teostada ülepinnaeline loodusdirektiivi metsaelupaikade inventuur. 2001. aastal teostatud metsaelupaikade inventeerimisel lähtuti teistsugustest kriteeriumitest, mistõttu on alal suure tõenäosusega määratud elupaikadeks alad, mis ei vasta elupaiga tunnustele ning ka vastupidi – elupaika ei ole kaardistatud, kuigi elupaigatunnustele vastavad.

Inventuuri kohaselt on kaitsealal 140,8 ha vanu loodusmetsi, kuid see ei pruugi vastata tõele. Inventuuri andmetest selgub, et vanadeks loodusmetsadeks on märgitud alad, mis vastavad metsa mõistele ja kus metsa vanus on vanem, kui 60 aastat. Samas on vana loodusmetsa üheks kriteeriumiks see, et okasmetsade vanus peab olema vähemalt 100 aastat ning lehtmetsade vanus vähemalt 80 aastat. Inventeerija on arvanud, et vanade loodusmetsade puhul on tegemist kinnikasvanud puiskarjamaadega, mis tähendab, et tegemist võib olla esimese põlvkonna puistutega.

Siirdesoo- ja rabametsi leidub alal palju, kuid need on kas nooremad kui 100-aastased või vanemad kui 100 aastat, kuid nende tagavara ei ole üle 100 tm/ha kohta (A. Hallang, Natura 2000 metsaelupaikade inventuur, 2001). Inventeerija on elupaiga määramisel võtnud aluseks ainult vanuse ja tagavara, kuid „Kaitsealade metsade inventeerimise ja kaitse korraldamise juhendi“ kohaselt on elupaiga määramisel ka teisi kriteeriumeid. **Selle kohaselt on siirdesoo- ja rabametsad vähemalt 80-aastaste puudega või erivanuselise puurindega siirdesoometsad ja rabametsad, mille puistu tagavara on vähemalt 100 tm/ha, või mille liituvus on üle 0,3 ja keskmine kõrgus enam kui 4 m, turbakihi tusedus on üle 30 cm.** Seega võib kaitsealal leiduda siirdesoo- ja rabametsi rohkem, kui on kaardistatud.

Inventuur tuleb teostada hiljemalt aastaks 2015, selleks et kaitsekorralduskava vahehindamiseks ja kava uuendamiseks oleksid adekvaatsed andmed. Metsamaad on kaitsealal ligikaudu 570 ha, mis tuleb kõik üle inventeerida. Töö kogumaksumuseks on hinnanguliselt 13 000 eurot, mis on arvutatud sarnaste tööde eeskujul. Inventuuri tellimist korraldab Keskkonnaamet.

4.1.1.2. Natura 2000 sooelupaigatüüpide ja pindalade täpsustamine

Ka sooelupaikade pindalades on mitmeid ebaselgusi. Selleks, et teada, kas Euroopa Komisjonile esitatud eesmärgid on täidetavad, on vajalik elupaikade täpsem määratlemine.

Näiteks 2004. aastal teostatud märgalade inventuuri raames on siirde- ja õõtsiksoode elupaika (7140) määratud Ruiljärve lõunapoolne õõtsik, kuid Keskkonnaministeeriumi kaardikihi kohaselt on seal elupaik vähe- kuni kesктоitlised kalgiveelised järved (Joonis 3 ↓).

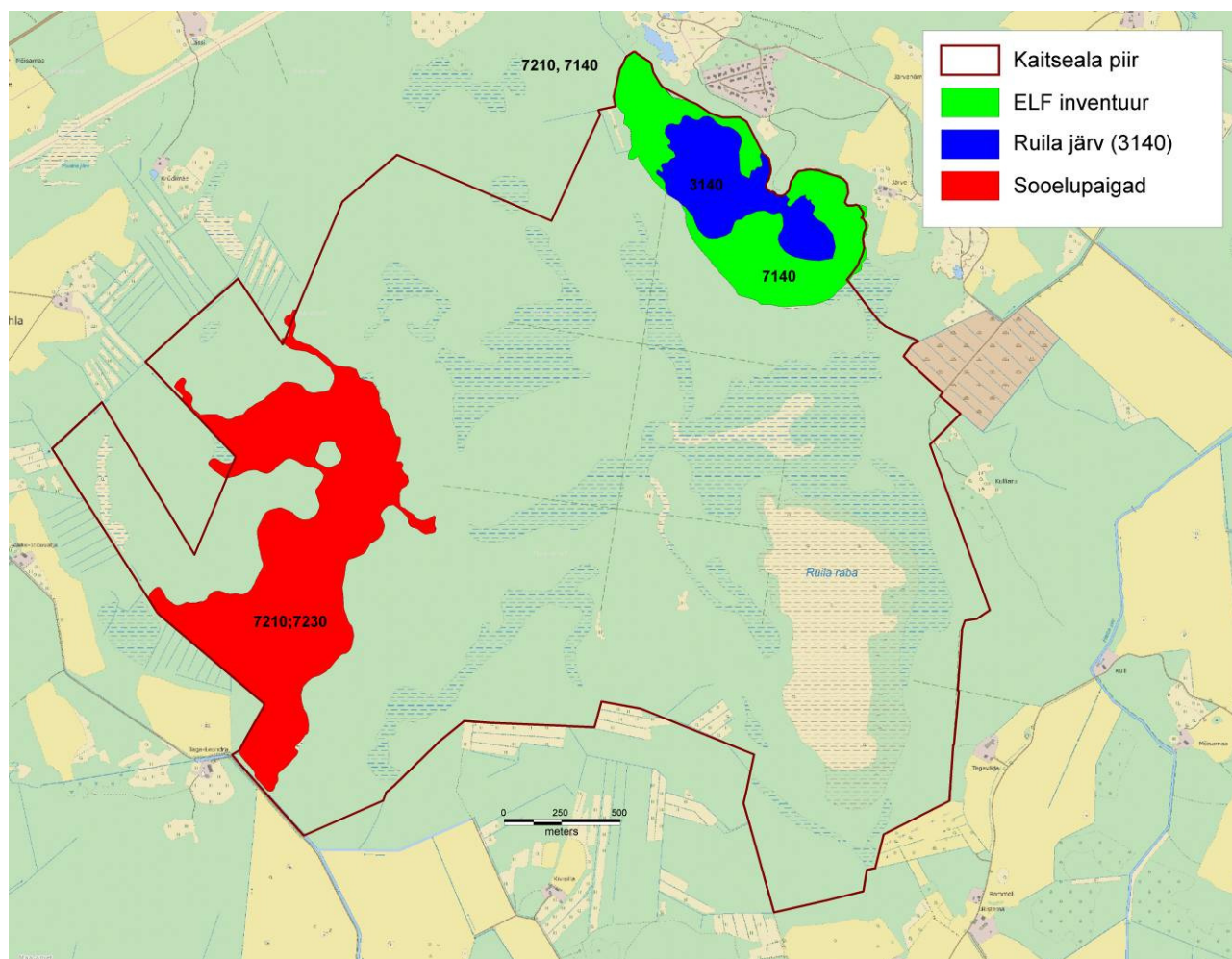
Lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode elupaiga täpne pindala kaitsealal on samuti ebaselge. 2004. aasta inventuuri käigus on sellesse elupaika määratud Ruila järve põhjapoolne õõtsik, kus on kaardistatud ka lääne-mõõkrohu kasvukohad 12,9 hektaril. Samas on sinna määratud ka elupaik

siirde- ja õõtsiksood (7140), kuid lähtudes lääne-mõõkrohu esinemisest vastab see elupaik pigem elupaigale lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*) (Joonis 3 ↓).

Täpne pindala on endiselt ebaselge, kuna märgalade inventuuri raames on 2001. a määratud ühel alal kaks elupaika: lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*) ja liigirikkad madalsood (7230). Selle elupaiga pindala on kokku 82,3 ha (Joonis 3 ↓).

Inventuur tuleb teostada hiljemalt aastaks 2015, selleks et kaitsekorralduskava vahehindamiseks ja kava uuendamiseks oleksid adekvaatsed andmed. Kokku vajab täpsustamist ligikaudu 110 ha soo-elupaiku. Töö kogu maksumuseks on hinnanguliselt 1000 eurot. Maksumus on arvestatud sarnaste tööde eeskujul. Inventuuri tellimist korraldab kaitseala valitseja (Keskkonnaamet).

Joonis 3. Täpsustamist vajavad sooelupaigad

4.1.1.3. Liikide seire ja kauni kuldkinga kaardistamine

Kaitse-eesmärgiks on seatud must-toonekure, metsise, kauni-kuldking ja eesti-soojumika ja nende elupaikade kaitse. Tegemist on haruldaste liikidega, mille kaitse tuleb Ruila looduskaitsealal tagada, kuid kaitse korraldamiseks puuduvad kaasaegsed andmed (va metsis).

Metsis

Kuigi 2011. a teostati Ruila metsise mängupaigas inventuur, tuleb jätkata antud alal regulaarset seiret. See on üks Eesti esinduslikumaid mängupaiku ning regulaarse seire käigus on võimalik tuvastada võimalikud mõjutegurid, mis metsise mängu- ja elupaiku või metsise arvukust antud alal

mõjutada võivad. Vajadusel tuleb tarvitusele võtta meetmed, millega mõjutegureid leevendada või likvideerida. Seiret teostatakse üleriigilise inventuuri raames, mida korraldab Keskkonnaamet.

Must-toonekurg

Must-toonekure pesitsuse registreeris U. Sellis 2000. aastal. Pesakohaks oli kurg valinud kotka endise pesakoha. 2001. a selgus U. Sellise ja A. Hallangu vaatluse tulemusena, et must-toonekure pojad on ära söödud. Kuigi pesa on ka hiljem kontrollitud, siis andmed vaatluste kohta Keskkonnaregistris puuduvad. Viimased viis aastat pole seal kurge nähtud ja praeguseks hakkab pesa lagunema. Pesa seisund on halb ja võib iga hetk alla kukkuda.

On üsna tõenäoline, et sealkandis pesitseb nii kaljukotka kui ka must-toonekurg, aga pesa ei ole veel leitud. Teadaoleva pesa seiret tuleb jätkata ning vihjeid kaljukotka ja must-toonekure teiste pesade kohta alal kontrollivad Kotkaklubi liikmed (U. Sellis, kirjavahetus). Olemasoleva pesa seiret ja uute pesade leidmisel tuleb seal samuti korraldada regulaarset seiret vähemalt iga kolme aasta tagant (nt 2012; 2015; 2018; 2021 jne).

Eesti soojumikas

Kaitseala edelapoolses leiukohas on 2001. a natura inventuuri käigus loendatud üle 1000 isendi. Täpsemad andmed kahe teise kasvukoha liigi arvukuse kohta puuduvad, kuid võib eeldada, et liigi ja tema elupaikade seisund on alal soodne. Liik on kaitsealal laialt levinud, kuid nende arvukuse kohta puudub ülevaade. Kokku vajab täpsustamist ligikaudu 107 ha suurune ala, kuid kuna alal tuleb teha ülepinnaline taimestiku inventuur, siis saab need tööd ühildada.

Kaunis kuldking

Kuigi kaunis kuldking on seatud nii Ruila looduskaitseala kui ka Ruila loodusala kaitse-eesmärgiks, puuduvad keskkonnaregistris selle kohta andmed. Kauni kuldkinga leiukohad on registreerinud A.Hallang 2001. a Natura 2000 metsainventuuri käigus. Leiukohad on esitatud ainult kaardil, seetõttu võib esineda seal ebatäpsusi. Kaitsealal on kaardistatud neli leiukohta ja väljaspool kaitseala üks leiukoht ning populatsiooni seisundit on hinnatud elujõuliseks. 2001. aastal olid liigi elupaigad keskmiselt säilinud või osaliselt halvenenud seisundis. Käesoleval ajal puudub info liigi arvukuse ja populatsiooni seisundi kohta alal. Vajalik on kontrollida neli leiukohta ning liigi esinemisel tuleb leiukohad kaardistada. Kuna alal tuleb teha ülepinnaline taimestiku inventuur, siis saab need tööd ühildada. Inventuur tuleb teostada hiljemalt aastaks 2015, selleks et kaitsekorralduskava vahehindamiseks ja uue kava koostamiseks oleksid adekvaatsed andmed. Pärast inventuuri teostamist tuleb teostada vähemalt iga viie aasta tagant regulaarset seiret liikide ja nende elupaikade seisundi hindamiseks. Inventuuri ja regulaarset seiret korraldab Keskkonnaamet.

4.1.1.4. Kaitsealuste taimede inventuur

Alal on registreeritud mitmeid haruldasi taimeliike, kuid info nende arvukuse ja seisundi kohta on vananenud või puudub üldse. Varasemate elupaikade inventuuride käigus kaardistatud kaitsealused taimeliigid on levinud üsna suurtel pindaladel (valdavalt üle 10 ha, kuid ka üle 50 ja üle 70 ha). Seeõttu on vajalik teostada ülepinnaline kaitsealuste taimede (eelkõige eesmärgiks seatud ja registreeritud taimeliigid) inventuur, et selgitada välja nende olulisus alal ning hinnata arvukus ja populatsioonide seisund.

Inventuur tuleb teostada hiljemalt aastaks 2015, selleks et kaitsekorralduskava vahehindamiseks ja kava uuendamiseks oleksid adekvaatsed andmed. Töö maksumuseks on hinnanguliselt 2000 eurot, mis on arvatud sarnaste tööde eeskujul. Inventuuri tellimist korraldab Keskkonnaamet. **Võimalusel tuleb taimestiku ja elupaikade inventuur ühildada.**

Kärbesõis (*Ophrys insectifera*) ja koldjas selaginell (*Selaginella selaginoides*)

Kärbesõit ega koldjat selaginelli, mis on mõlemad II kaitsekategooria liigid, ei ole nimetatud kaitseala ega loodusala kaitse-eesmärkides. Käsitletaval alal on nimetatud liikide kasvukohtadeks märgitud üsna suured alad: kärbesõiel ligikaudu 86 ha suurune ning koldjal selaginellil ligikaudu 23 ha suurune ala. Keskkonnaregistri andmetel on aga 86 ha suurusel alal leitud ainult 3 õitsvat kärbesõie isendit ning koldja selaginelli arvukuse kohta puuduvad andmed täielikult. Vajalik on täpsustada liikide arvukust alal, et selgitada välja, kas nimetatud liigid on ala jaoks olulised ning vastavalt sellele tuleb otsustada, kas lisada need kaitse-eesmärkidesse või mitte.

III kaitsekategooria taimeliigid

Lisaks eesti soojumikale, on III kaitsekategooria taimedest kaitsealal registreeritud veel kuradi-sõrmkäpp, soo-neiuvaip, harilik käoraamat, suur käöpõll, balti sõrmkäpp, kahkjaspunane sõrmkäpp, suur kuuskjalg ja lääne-mõökrohi. Neist ühtegi ei ole nimetatud kaitse-eesmärkides.

Liigid on kaardistatud valdavalt 1997. a soolupaikade inventuuri raames, kuid täpsem info liikide arvukuse ja seisundi kohta puudub. Liikide leiukohad on märgitud küllaltki suurel pindalal, enamasti üle 10 ha, kuid on ka üle 50 ja 70 ha suuruseid elupaiku. Kuna liikide kasvukohtadeks on valdavalt soolupaigad, mis jäävad sihtkaitsevööndisse, siis võib eeldada, et elupaikade seisund liikidele on soodne, kuid see vajab siiski täpsustamist.

4.1.2. Hooldus-, taastamis- ja ohjamistegevused

4.1.2.1. Väikekiskjate ja metssigade arvukuse reguleerimine

Kaitseala eesmärgiks on tagada metsise kaitse, kuid kuna metsis on maaspesitseja, siis üheks peamiseks ohuteguriks on looduslikud vaenlased: väikekiskjad (rebane, kährik, nugis), röövlinnud ning metssead. Viimastel aastatel on tõusnud rebaste ja kährikute arvukus, mis on ka üheks põhjuseks, miks metsise arvukus on vähenenud. Ka välitoid tehes märgati kaitsealal, sh metsise mägupaigas metssigade tegevuste jälgi. Kindlasti ei tohi lubada metssigade söötmispaikade rajamist metsise mängu- ja elupaikade lähedusse.

Tegemist on jooksva tegevusega, mida korraldab Keskkonnaamet ning teostab piirkondlik jahiselts. Ruila LKA jääb Nissi jahipiirkonda, kus tegutseb Nissi Jahimeeste Selts ja see luba on antud neile aastani 2014. Metssigade küttimine ja jahilimiitide määramine tuleb korraldada piirkonna põhiselt, mistõttu eraldi käesoleva kaitsekorralduskavaga metssigade küttimist ei planeerita. Väikekiskjate ja metssigade arvukust tuleb vajadusel reguleerida kogu kaitsekorraldusperioodi jooksul. Jahipidamine on keelatud 1. veebruarist – 31. augustini.

4.1.3. Kaitse-eeskirja muutmine ja liikumispiirangu tähistamine looduses

Kaitse-eeskirjaga ei ole sätestatud liikumispiirangut must-toonekure pesitsuse ning metsise mängu- ja poegade üleskasvatamise ajal. Vastavalt looduskaitseadusele on keelatud viibida must-toonekure pesast 250 meetri raadiuses 15. märtsist 31. augustini. Metsise mägupaigas on keelatud viibida 1. veebruarist 30. juunini.

Kuna häirmine on üks olulisemaid mõjutegureid, siis on vajalik kaitse-eeskirja muutmine ning liikumispiirangu tähistamine looduses. Eeskirja muutmiselega tuleb alustada pärast must-toonekure pesa kindlaks tegemist. Kuna üldiselt inimesed must-toonekure pesakoha lähedusse (muidu oleks pesast juba teada antud) ja metsise mägupaika mängu ajal ei satu sellises eraldatud piirkonnas, siis võib eeskirja muutmise oodata. Eeskirja uuendamine ja liikumispiirangu tähistamine on planeeritud kaitsekorraldusperioodi teise poolde – 2017. aastaks. Liikumispäängutega tähistamine paigaldamine läheb maksma ligikaudu 2000 eurot. Kaitse-eeskirja uuendamine koos

eksperthinnangu tellimisega maksab hinnanguliselt 1500 eurot. Eeskirja uuendamist ja ekspertarvamuse tellimist korraldab Keskkonnaamet.

Kuna kaitse-eeskirja on vajalik muuta, siis tuleb teha ka teisi väiksemaid parandusi:

- ettepanek liita kaks piiranguvööndit üheks piiranguvööndiks, kuna kaitse-eesmärgid ja kaitsekord on sama;
- määrata kaitsealuste linnuliikide elu- ja mängupaigad eraldi sihtkaitsevööndisse, et rakendada seal pesitsuse ja poegade üleskasvatamise ajaks liikumispiirang.

Kaitsekorralduskava välitöödel kaardistati kolm välispiiri tähist, mis on kantud ka kaardile (Lisa 5). Kaitseala tähistus on optimaalne ja piisab ühest lisatähisest Ruila järve põhja kaldale. Ühe tähise maksumus on ca 130 eurot. Uus tähis tuleb paigaldada 2013. aastaks, kuna Ruila järve põhjakallas on kaitseala kõige külastatavam piirkond ning välitööde käigus tuvastati seal ajutisi isetehtud lõkkekohti. Tähistamist kaitsealal korraldab Riigimetsa Majandamise Keskus.

4.1.4. Kaitsekorralduskava ja eelarve uuendamine

Kaitsekorraldusperioodi teiseks pooleks (2017-2021) uuendatakse ja kaasajastatakse tegevuskava ning eelarve. Sellega alustatakse 2016. aastal. Vajadusel korrigeeritakse kaitsekorralduslikke meetmeid. Kaitsekorralduskava järgnevakts perioodiks koostatakse 2021. aastal. Selleks tuleb teha ettevalmistusi kogu käesoleva kaitsekorraldusperioodi jooksul. Järgmise kava aluseks on käesoleva kava täitmise analüüs, liikide ja koosluste looduskaitse seisundi hindamine, uute võimalike ohutegurite tuvastamine ja vastavate lahenduste väljatöötamine tehtud tööde dokumentatsioon, uuringud jms. Kaitsekorralduskava uuendamist korraldab Keskkonnaamet.

4.2. Tegevuskava ja eelarve

Tegevuskava tabelisse 6 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 6. Ruila looduskaitseala tegevuskava ja eelarve

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prio-riteet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Tegevuse maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.1.	Natura 2000 metsaelupaikade ülepinnaalne inventeerimine	Inventuur	KA	II			130								130
4.1.1.2.	Natura 2000 soo-elupaigatüüpide ja pindalade täpsustamine	Inventuur	KA	II			10								10
4.1.1.3.	Metsise regulaarne seire mängupaigas ⁷	Seire	KA	II			5			5			5		15
4.1.1.3.	Must-toonekure ja kaljukotka pesa kontroll/uue otsimine	Seire	KA	II	X			X			X				Jooksev tegevus ⁸
4.1.1.3.	Kaitse-eesmärgiks seatud taimeliikide regulaarne seire (kaunis kuldking, eesti soojumikas)	Seire	KA	II							X				Jooksev tegevus
4.1.1.4.	Kaitsealuste taimede														

⁷ Korraldatakse „Metsise (*Tetrao urogallus L.*) kaitse tegevuskava 2012-2016“ raames.

⁸ Jooksva vajadusena peetakse silmas kulusid, mis ennekõike vajavad vastutava institutsiooni töötajate aega. Reaalne materjalikulu on tühine. Nt objektide jooksev ülevaatus, kaitseala kaitse korraldamise, valitsemise ja järelevalvega seotud tegevused jms.

					2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Tegevuse maksumus kokku
4.1.1.3.	inventuur	Inventuur	KA	II			20								20
Hooldus-, taastamis- ja ohjamistegevused															
4.1.2.1.	Vajadusel metssigade arvukuse reguleerimine	Ohjamine	KA	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Jooksev tegevus
4.1.2.1.	Väikekiskjate arvukuse reguleerimine	Ohjamine	KA	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Jooksev tegevus
Tähistamine															
4.1.3.	Liikumispiirangute alade tähistamine looduses	Tähistamine	RMK	II							20				20
4.1.3.	Välispiiri tähise paigaldamine	Tähistamine	RMK	II		1,3									1,3
Kavad, plaanid, eeskirjad															
4.1.3.	Kaitse-eeskirja uuendamine/muutmine ja ekspertarvamuse tellimine	Eeskiri	KA	II							1,5				1,5
4.1.4.	Kaitsekorralduskava ja eelarve uuendamine	Kava	KA	I					X					X	Jooksev tegevus
															Kokku: 197,8

KA – Keskkonnaamet

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

5. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Varasem kaitsekorralduskava Ruila looduskaitsealal puudub. Käesoleva kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamisel kasutatakse järgmisi kriteeriume:

Elupaigad

- Vähemalt 112,4 ha vanade loodusmetsadena (9010*) määratletud metsakooslusi on säilinud sihtkaitsevööndis kava koostamise ajaga samaväärses seisundis (C – arvestatav). Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on välja selgitatud elupaiga tegelik pindala.
- Vähemalt 16,5 ha elupaika on säilinud heas seisundis (B) ja 42,4 ha elupaika on säilinud arvestatavas (C) seisundis. Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on välja selgitatud elupaiga tegelik pindala.
- 161,5 ha looduslikus seisundis rabasid (7110*) on säilinud heas seisundis (B).
- 12,9 ha siirde- ja õõtsiksoid (7140) on säilinud väga heas (A) seisundis. Elupaigatüüp on kontrollitud ja täpne pindala välja selgitatud.
- 12,9 ha lääne mõõkrohuga lubjarikkaid madalsoid (7210*) on säilinud väga heas (A) seisundis. Elupaigatüüp on kontrollitud ja täpne pindala välja selgitatud.
- 34,1 ha liigirikkaid madalsoid (7230) on säilinud arvestatavas (C) seisundis. Elupaigatüüp on kontrollitud ja täpne pindala välja selgitatud.
- Vähe- kuni keskoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) (Ruila järv) seisund (C) ei ole halvenenud ning pindala (16,6) ei ole vähenenud.

Elustik

- Alal pesitseb vähemalt üks must-toonekure (*Ciconia nigra*) paar ning elupaiga kaitse on tagatud.
- Metsise elu- ja mängupaigad on säilinud samal pindalal liigile soodsas seisus (kokku 238 ha) ning mängus osaleb vähemalt 8 kukke. Liigi seisund loetakse soodsaks, kui selle asurkonna arvukus näitab, et liik säilib kaugemas tulevikus oma looduslike elupaikade elujõulise koostisosana, kui liigi looduslik levila ei kahane ning liigi asurkondade pikaajaliseks säilimiseks on praegu ja tõenäoliselt ka edaspidi olemas piisavalt suur elupaik.
- Eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. Esthonica*) ja tema kasvukohad on säilinud samal pindalal (107 ha) sama arvukalt (vähemalt 1000 isendit).
- Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) on alal kaardistatud. Liigi levik ja kasvukohad on säilinud.

Tabel 7. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise indikaatorid ja kontrollväärtused.

Väärtus	Indikaator	Lävend	Tulemus
Vanad loodumetsad (9010*)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Sihtkaitsevööndis – 112,4 ha; Piiranguvööndis – 28,4 ha; 140,8 ha – C (arvestatav); Pindalades ja elupaikades ebatäpsused.	- Vähemalt 112,4 ha vanade loodumetsadena (9010*) määratletud metsakooslusi on säilinud sihtkaitsevööndis kava koostamise ajaga samaväärses seisundis (C – arvestatav). - Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on välja selgitatud elupaiga tegelik pindala.
Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Sihtkaitsevööndis – 57,6 ha; Piiranguvööndis – 1,3 ha; 16,5 ha – B (hea); 42,4 ha – C (arvestatav); Pindalades ja elupaikades ebatäpsused.	- Vähemalt 16,5 ha elupaika on säilinud heas seisundis (B) ja 42,4 ha elupaika on säilinud arvestatavas (C) seisundis. - Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on välja selgitatud elupaiga tegelik pindala.
Looduslikus seisundis rabad (7110*)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Sihtkaitsevööndis – 150,7 ha; Piiranguvööndis – 10,8 ha; 161,5 ha – B (hea).	-161,5 ha looduslikus seisundis rabasid (7110*) on säilinud heas seisundis (B).
Siirde- ja õõtsiksood (7140)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Sihtkaitsevööndis – 10,1 ha; Piiranguvööndis – 2,8 ha; 12,9 ha – A (väga hea); Pindalades ja elupaikades ebatäpsused.	- 12,9 ha siirde- ja õõtsiksood (7140) on säilinud väga heas (A) seisundis - Elupaigatüüp on kontrollitud ja täpne pindala välja selgitatud.
Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Sihtkaitsevööndis 12,9 ha; 12,9 ha – A (väga hea); Pindalades ja elupaikades ebatäpsused (82,3 ha - ?).	- 12,9 ha siirde- ja õõtsiksood (7140) on säilinud väga heas (A) seisundis - Elupaigatüüp on kontrollitud ja täpne pindala välja selgitatud.
Liigirikkad madalsood (7230)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Sihtkaitsevööndis – 26,9 ha; Piiranguvööndis – 7,2 ha; 34,1 ha – C (arvestatav); Pindalades ja elupaikades ebatäpsused (82,3 ha - ?).	- 34,1 ha liigirikkaid madalsood (7230) on säilinud arvestatavas (C) seisundis. - Elupaigatüüp on kontrollitud ja täpne pindala välja selgitatud.
Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140)	- Elupaiga pindala - Elupaiga esinduslikkus	Pindala – 16,6 ha Seisund - C	- Elupaiga seisund (C) ei ole halvenenud ning pindala (16,6) ei ole vähenenud.
Must toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	- Elupaiga säilimine - Pesitsevate paaride arv	Arvatakse, et pesitseb kusagil; Elupaiga kaitse tagatud.	- Alal pesitseb vähemalt üks paar. - Elupaiga kaitse on tagatud.
Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	- Elupaiga pindala - Mängivate kukkede arv - Elupaiga seisund	2004. a mängis 8 kukke; Elu- ja mängupaikade pindala 238 ha (mängupaik 110 ha); Elupaiga seisund on soodne.	- Elu- ja mängupaigad on säilinud samal pindalal soodsas seisus (kokku 238 ha). - Mängus osaleb vähemalt kaheksa kukke.
Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina ssp. Esthonica</i>)	- Liigi säilimine alal - Elupaiga pindala - Elupaiga seisund	Pindala 107 ha; Seisund tundub soodne; Liik alal laialt levinud (vähemalt 1000	- Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina ssp. Esthonica</i>) ja ja tema kasvukohad on säilinud samal pindalal (107 ha) sama arvukalt (vähemalt 1000 isendit).

Väärtus	Indikaator	Lävend	Tulemus
		isendit).	
Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	- Liigi säilimine alal - Elupaiga seisund	Liiki on leitud neljast kohast; Vajalik kontrollida/kaardistada olemasolevaid leiukohti; 2001. aastal olid liigi elupaigad keskmiselt säilinud või osaliselt halvenenud seisundis.	- Liigi levik ja kasvukohad on säilinud. - Liik on kaardistatud.

Kasutatud kirjandus

1. Eesti Ornitoloogiaühing. Metsise mängupaikade inventuur 2011.
2. Hallang, A. 2001. Natura 2000 metsaelupaikade inventuur.
3. Kink, H. 2006. Veeobjektid „Eesti ürglooduse raamatus“. Teaduste Akadeemia Kirjastus, Tallinn.
4. Kink, H., jt. 1998. Eesti soode hüdrogeoloogiline. Teaduste Akadeemia Kirjastus, Tallinn.
5. Kotkaklubi. 2009. Must-toonekure *Ciconia nigra* kaitse tegevuskava aastateks 2009-2013.
6. Mäemets. A. 1977. Eesti NSV järved ja nende kaitse. Valgus, Tallinn.
7. Orru, M. 1995. Eesti turbasood. Eesti Geoloogiakeskus, Tallinn.
8. Paal, J. 2004. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis, AS Kirjastus Ilo ja trükikoda Ilo Print, Tallinn.
9. Sellis, U. Kirjalik info
10. Valk, U. 1988. Eesti sood. Valgus, Tallinn.
11. Valk, U., Eilart, J. 1974. Eesti metsad. Valgus, Tallinn.
12. Viht, E., Randla, T. 2001. Metsise kaitsekorralduskava.
13. Viilma, K., Palo, A. 2009. Kaitsealade metsade inventeerimise ja kaitse korraldamise juhend.
14. Keskkonnaregister
15. Metsaregister
16. www.maaamet.ee
17. www.riigiteataja.ee